

ризика перевищення повноважень і запобігти можливим зловживанням з їхнього боку. По-третє, важливо забезпечити ефективну і незалежну роботу судів. І, нарешті, потрібно формувати активну громадянську позицію, яка не допускає порушення прав людини. У висновку, відповідаючи на поставлене питання, я можу сказати: так, я маю право на недоторканність приватного житла. Це право справді існує - воно регулюється законом, а також працює в житті. Проте його ефективність залежить від багатьох чинників, і воно потребує постійного захисту. Недоторканність житла - це не просто норма закону чи стаття в кодексі, а одна з базових гарантій особистої свободи людини, яка забезпечує відчуття безпеки та захищеності у власному домі.

Росяк С. Т.

Навчально-науковий інститут права та правоохоронної діяльності
Львівський державний університет внутрішніх справ
soyarusiak@gmail.com
м. Львів

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА БЕЗПЕКУ? КОЛИ ПРЕВЕНЦІЯ МОВЧИТЬ

Чи маю я право на безпеку? Питання, яке могло здаватися риторичним у мирний час, тепер набуло глибини та актуальності, що виходить за рамки особистого відчуття миру. Безпека – це не просто відсутність війни чи злочинності, це – стан довіри до держави, впевненість у тому, що загрози будуть передбачені, проаналізовані та нейтралізовані, перш ніж вони перетворяться на катастрофу.

Конституційно держава існує для людини, вона бере на себе зобов'язання гарантувати індивіду життя, свободу та недоторканність. Право на безпеку є похідним від права на життя та людську гідність, воно не записано у простій формулі як конкретна норма, а пронизує всю систему конституційних гарантій. Якщо держава не може забезпечити безпеку, її інституційна сутність ставиться під сумнів. Безпека є первинною умовою реалізації всіх інших прав, без неї свобода слова перетворюється на ризик, політична активність – на небезпеку, а громадянська позиція – на потенційну загрозу для життя. У цьому сенсі право на безпеку має характер позитивного зобов'язання держави: вона не лише повинна утримуватися від порушень, а й активно діяти для запобігання загрозам. Пасивність у сфері безпеки є такою ж небезпечною, як і відверте порушення прав, адже страх, що стає фоновим станом суспільства, руйнує довіру швидше, ніж будь-яка відкрита атака.

Національна безпека в сучасному світі – це складна система, що включає військову, інформаційну, економічну, кібернетичну та політичну складові. Вона не обмежується роботою армії чи правоохоронних органів, це – складна діяльність, яку необхідно здійснювати з обережністю. Головний її принцип – профілактика, запобігання загрозі, що означає захист життя, ресурсів та суспільної довіри. Однак реальність доводить протилежне, оскільки суспільство є свідком гучних вбивств політичних та громадських діячів, терористичних актів на правоохоронців, інформаційних атак та дестабілізуючих кампаній. Кожен такий випадок – це не просто кримінальний інцидент, це – показник системного збою. Питання не лише в тому, хто натиснув на курок чи підклав вибухівку, а в тому, чи можна було це передбачити.

Національна безпека вимірюється не кількістю злочинів, які розкриваються після їх скоєння, а кількістю злочинів, які не скоєні завдяки ефективному аналізу, координації та запобіганню. Якщо катастрофи повторюються, виникає природне питання: чи належним чином працює система оборони?

Дана проблема особливо гостро стоїть в умовах війни та гібридних загроз. Противник використовує не лише зброю, а й інформацію, страх та внутрішні конфлікти. Саме тому вирішальну роль відіграють спеціальні служби та правоохоронні органи, що повинні діяти системно, професійно, в межах закону. Їхня діяльність завжди знаходиться між двома полюсами – необхідністю захисту держави та повагою до прав людини.

Будь-яка державна влада існує не лише для того, щоб здійснювати свої повноваження, а й нести відповідальність, за власні дії та рішення. Якщо право на безпеку порушується через недбалість, неефективність або бездіяльність посадових осіб, виникає складне питання правової оцінки. Чи може бездіяльність бути формою порушення закону? Звичайно, так. Право порушується не лише активною незаконною дією, а й невиконанням обов'язку.

У правовій державі відповідальність має бути індивідуалізованою, проте, на практиці вона часто розмивається в системності. Вбивство чи теракт стають «трагедією», але не завжди є предметом глибокого інституційного аналізу. Чи були ознаки? Чи були попередження? Чи була координація між структурами? Чи було достатньо ресурсів? Чи була недбалість? Ці питання не слід розглядати як нападки на державу, навпаки, вони є вираженням відповідальності перед громадськістю.

Питання відповідальності за бездіяльність є особливо складним, адже бездіяльність часто не має очевидної форми, вона може полягати в несвоєчасному реагуванні, недооцінці ризиків, недостатньому аналізі інформації. У правовій площині існують категорії службової недбалості, перевищення повноважень, невиконання обов'язків. Якщо між бездіяльністю та наслідками існує причинно-наслідковий зв'язок, держава повинна мати механізми реагування, проте важливою є не каральна, а системна відповідальність – удосконалення процедур, кадрова політика, підвищення професійних стандартів, технологічне оновлення.

Проте існує ще один вимір цього питання – внутрішній. Коли я ставлю собі питання, чи маю я право на безпеку, я запитую не лише про ефективність державних механізмів, а й про межі відповідальності влади перед конкретною людиною, бо за кожною статистикою стоїть чиєсь життя, чиєсь ім'я, чиясь родина. Безпека не є абстракцією – вона завжди має людський вимір, саме він не дозволяє сприймати системні збої як неминучість.

Чи маю я право на безпеку? Якби я відповідала формально, то так, маю. Це право гарантовано державою. Але якщо аналізувати глибше, це право реалізується лише тоді, коли держава розглядає безпеку не як декларацію, а як щоденну діяльність з прогнозування, аналізу та запобігання.

Право на безпеку – це також право на правду. Громадяни мають право знати, що висновки зроблені, що системи переглянуті, і що катастрофи не стали простою статистикою. Коли суспільство починає сприймати насильство як «нормальне явище», це ознака втрати чутливості до небезпеки. Безпека – це не лише компетенція спеціальних служб, це – елемент суспільного договору. Держава гарантує захист, а громадяни – довіру та підтримку. Якщо довіра зникає, навіть найсильніші інституції стають формальністю.

«Чи маю я право на безпеку?» – це одночасно вимога і нагадування. Вимога до держави, щоб вона виконала свій обов'язок. Нагадування про те, що відповідальність не повинна бути абстрактною. Право на безпеку – це тест на зрілість держави, індикатор того, чи здатна вона діяти не лише реактивно, а й стратегічно. Чи вміє вона бачити ризики до того, як вони стають трагедіями. Чи здатна визнавати помилки і виправляти їх, а не ховатися за формальними звітами.

Я не вимагаю абсолютної безпеки – її не існує в жодній державі світу, але маю право вимагати системності, професійності та відповідальності. Ми маємо право жити в державі, де запобігання загрозам є пріоритетом, а не реакцією після факту. Тому моє питання залишається відкритим, не як сумнів, а як принципова позиція: чи є моє право на безпеку реальною гарантією – чи це лише норма на папері?

Самойленко Софія

sofiia.v.samoilenko@ukd.edu.ua

студентка I курсу спеціальності D8 Право,
ЗВО «Університет Короля Данила»
м. Івано-Франківськ, Україна

ЧИ МАЮ Я ПРАВО НА СПРАВЕДЛИВЕ РІШЕННЯ ДЕРЖАВИ У ДОБУ АЛГОРИТМІЧНОГО УПРАВЛІННЯ?

Сучасний світ швидко змінюється під впливом технологій. Сьогодні алгоритми, великі дані та автоматизовані системи дедалі частіше використовуються у різних сферах суспільного життя. Вони допомагають аналізувати інформацію, прогнозувати події та навіть приймати рішення, які раніше належали виключно людям. Такий підхід називають алгоритмічним управлінням. У зв'язку з цим виникає важливе питання: чи має людина право на справедливе та зрозуміле рішення в умовах, коли дедалі більше рішень приймають алгоритми?

З одного боку, технології можуть значно підвищити ефективність управління. Алгоритми здатні обробляти величезні обсяги інформації, швидко знаходити закономірності та допомагати державним органам ухвалювати рішення. Наприклад, автоматизовані системи можуть використовуватися для розподілу соціальних виплат, прогнозування злочинності або аналізу поведінки громадян. Наприклад, у деяких країнах система автоматично визначає право на соціальну допомогу на основі даних про доходи. Це дозволяє державі діяти швидше та більш раціонально.

Проте разом із цими можливостями з'являються і нові ризики. Однією з головних проблем є те, що алгоритмічні рішення часто залишаються незрозумілими для громадян. Людина може навіть не знати, чому саме було прийняте те чи інше рішення щодо неї. Це називають ефектом «чорної скриньки». У такій ситуації виникає питання справедливості: якщо рішення ухвалює система, яку неможливо повністю зрозуміти або перевірити, чи може людина вважати його законним і обґрунтованим? Наприклад, відмова у кредиті або допомозі може бути без пояснення причин.